

Jasiński, Janusz

Oddział Olsztyński Polskiego Towarzystwa Historycznego w okresie od marca 1980 do października 1982 roku

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 2-3, 353-362

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Janusz Jasiński

ODDZIAŁ OLSZTYŃSKI
POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO
W OKRESIE OD MARCA 1980 DO PAŹDZIERNIKA 1982 ROKU

SPRAWY ORGANIZACYJNE

Na Walnym Zebraniu członków Oddziału 25 marca 1980 r., wybrano władze. Zarząd: prezes, doc. dr Janusz Jasiński (Instytut Historii — dalej IH PAN Olsztyn); wiceprezes, dr Tadeusz Filipkowski (Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego — dalej OBN Olsztyn); wiceprezes, dr Bohdan Łukaszewicz (OBN Olsztyn); sekretarz, mgr Edward Martuszczyński (Stacja Naukowa Polskiego Towarzystwa Historycznego — dalej PTH Olsztyn); zastępca sekretarza, dr Józef Bagiński (Wyższa Szkoła Pedagogiczna — dalej WSP Olsztyn); skarbnik, mgr Jerzy Minakowski (OBN Olsztyn); zastępca skarbnika, dr Halina Keferstein (Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie); członkowie — mgr Stanisława Badowska (OBN Olsztyn), mgr Józef Judziński (Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Olsztynie — dalej WAPO), ks. mgr Jerzy Otello (Parafia Augsburgsko-Ewangelicka w Nidzicy), mgr Anna Przybylska (Kuratorium Oświaty i Wychowania — dalej KOiW, Olsztyn), dr Jerzy Sikorski (OBN Olsztyn), mgr Henryk Szyszczak (Liceum Ogólnokształcące — dalej LO Bartoszyce). Komisja Rewizyjna: przewodniczący, doc. dr Zygmunt Lietz (OBN Olsztyn); sekretarz, mgr Jerzy Przeracki (OBN Olsztyn); członkowie — mgr Franciszek Sokołowski (WAPO), mgr Adam Suchowiecki (Zespół Szkół Zawodowych Olsztyn), mgr Maria Tarnowska (WAPO).

Delegatami na Walne Zgromadzenie PTH do Zielonej Góry we wrześniu 1980 r. zostali wybrani: dr Stanisław Achremczyk, dr Józef Bagiński, dr Bohdan Łukaszewicz, mgr Jerzy Minakowski, mgr Maria Tarnowska, ponadto uczestnikiem Walnego Zgromadzenia był, jako członek Zarządu Głównego PTH, doc. dr Janusz Jasiński. Delegaci olsztyńscy poruszyli w Zielonej Górze m.in. problem cenzury stosowanej wobec wydawnictw naukowych oraz sprawę pełnej samorządności i wolności instytucji naukowych. Janusza Jasińskiego ponownie wybrano do Zarządu Głównego PTH, członkiem Komisji Popularyzacji Historii, Komisji Wydawniczej i Komisji Historii Regionalnej został dr Bohdan Łukaszewicz, a Komisji Historii Regionalnej dr Jerzy Sikorski.

W marcu 1980 r. oddział liczył 145 członków, w okresie sprawozdawczym przybyło 49, ubyło siedmiu członków. Zmarli: Julian Malewski, Warmiak, działacz Związku Polaków w Niemczech, wieloletni poseł na Sejm PRL, prze-

wodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej w Olsztynie, członek PTH od 1962 roku oraz dr Edward Martuszewski, pracownik naukowy Stacji Naukowej PTH w Olsztynie, historyk, literat, publicysta, długoletni członek i sekretarz Zarządu Oddziału Olsztyńskiego PTH. Jedna osoba wyjechała za granicę, pozostałe osoby skreślono za niepłacenie składek. W październiku 1982 r. oddział liczył 187 członków, plasując się tym samym wśród 51 oddziałów na czwartym miejscu w Polsce.

Zarząd odbył 10 zebrań, w czasie których zastanawiano się nad programem pracy i jego realizacją, a także załatwiano różne sprawy aktualne. W grudniu 1980 r. założono Koło w Nidzicy. W czerwcu tego roku Urząd Wojewódzki przeprowadził kontrolę działalności oddziału w latach 1971—1980, wysoko oceniając jego dorobek i wytykając drobne uchybienia formalne. Od października 1980 r. siedziba oddziału mieści się w Domu Polskim przy ul. Partyzantów 87.

Decyzją Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy z 16 grudnia 1981 r. oraz postanowieniem Sekretarza Naukowego PAN z 22 grudnia 1981 r. i pismem wykonawczym prof. Czesława Modajczyka, wyznaczonego na pełnomocnika do spraw związanych z PTH w okresie jego zawieszenia, oddział nasz został zawieszony 30 grudnia 1981 r.; pełnomocnikiem do spraw zabezpieczenia jego majątku został prezes, Janusz Jasiński.

Zarząd Główny PTH pismem z dnia 12 sierpnia 1982 poinformował wszystkie oddziały i stacje naukowe o wznowieniu działalności statutowej Towarzystwa.

KONFERENCJE I SESJE NAUKOWE

I

„Związki Mazur i Warmii z ziemiami polskimi w XIX i XX wieku”¹ (sesja zorganizowana wspólnie z OBN Olsztyn i Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, 28 X 1980):

doc. dr Janusz Jasiński, *Kontakty Warmii z innymi ziemiami polskimi u schyłku XVIII i w pierwszej połowie XIX wieku*;

doc. dr Stanisław Szostakowski (WSP Olsztyn), *Emisariusze polscy w Prusach Wschodnich w latach 1832—1843*;

dr Andrzej Staniszewski (WSP Olsztyn), *O niektórych elementach polskiej tradycji ludowej, kulturowej i literackiej na Mazurach w latach 1842—1914*;

prof. dr Wojciech Wrzesiński (Uniwersytet Wrocławski), *Polska myśl polityczna wobec Warmii i Mazur w l. 1864—1914*;

doc. dr Jan Powierski (Uniwersytet Gdański), *W stulecie monografii K.E. Sieniawskiego o biskupstwie warmińskim (1878)*;

mgr Władysław Ogrodziński (Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie) *Miejsce i rola ks. Walentego Barczewskiego w kulturze polskiej*;

dr Halina Keferstein, *Napływ literatury polskiej na Warmię i Mazury w XIX i na początku XX wieku*;

prof. dr Marian M. Drozdowski (IH PAN Warszawa), *Refleksje o polityce II Rzeczypospolitej wobec Warmii i Mazur*;

doc. dr Piotr Stawecki (Warszawa), *Prusy Wschodnie w polskich planach operacyjnych w latach 1921—1939*.

¹ Por. T. Baryła, *Sprawozdanie z sesji naukowej w Domu Polskim, Komunikaty Mazursko-Warmińskie 1981, nr 1, ss. 169—177.*

II

„Michał Kajka i problem mazurski” (sesja zorganizowana wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Szczytna 15 XII 1980):

doc. dr Janusz Jasiński, *Michała Kajki droga do polskości*;

dr Edward Martuszeński, *Kwestia kształtowania i kształtowania się świadomości narodowej na Mazurach w pierwszej połowie XIX wieku*;

dr Andrzej Staniszewski, *Świadomość narodowa Mazurów w kontekście polskiej tradycji kulturalnej i literackiej w latach 1842—1914*.

Wyświetlono krótki film dokumentalny „Spojrzyj ciekawie czytelniku” o polskich nagrobkach na warmińskich cmentarzach (zrealizowany przez Ryszarda Jankowskiego, Edwarda Martuszeńskiego i Bronisława Sałudę).

III

Wspólnie z Instytutem Kształcenia Nauczycieli im. Wł. Spasowskiego w Olsztynie oraz OBN Olsztyn zorganizowano 28 VIII 1981 dwie konferencje metodyczne dla nauczycieli liceów ogólnokształcących i średnich szkół zawodowych z następującym programem:

prof. dr Marian M. Drozdowski, *Nowa interpretacja wybranych zagadnień z historii najnowszej*;

dr Tadeusz Filipkowski, *Problem Mazurów i Warmiaków w Polsce Ludowej*.

IV

Wspólnie z Zarządem Wojewódzkim ZBOWiD i OBN Olsztyn zorganizowano 10 października 1981 sesję naukową poświęconą 40 rocznicy bitwy pod Tobrukiem, w czasie której wygłoszono następujące referaty:

mjr rez. Adam Łempicki (Szczytno), *Udział Polskich Sił Zbrojnych w walkach na frontach zachodnich (1939—1945)*;

dr Józef Pleban (Olsztyn), *Walka Samodzielnej Brygady Strzelców Podkarpackich pod Tobrukiem*;

mjr rez. Leon Szymkiewicz (Olsztyn), *Działalność bojowa lotnictwa polskiego w wojnie z Niemcami 1939—1945*;

ppłk rez. Zygmunt Zawadzki (Olsztyn), *Powstanie Samodzielnej Brygady Strzelców Podkarpackich*.

V

Wspólnie z Kołem PTH w Nidzicy oraz Chrześcijańskim Stowarzyszeniem Społecznym (dalej ChSS) zorganizowano 27 listopada 1981 sesję naukową poświęconą 600 rocznicy założenia Nidzicy. Sesja odbyła się w Ratuszu Miejskim w Nidzicy z następującym porządkiem dziennym:

dr Maksymilian Grzegorz (IH PAN Toruń), *Rozwój Nidzicy na tle procesów osadniczych komornictwa w okresie krzyżackim*;

prof. dr Władysław Chojnacki (IH PAN Warszawa), *Jerzy Waziański i jego kancjonał na tle stosunków kulturalnych w pierwszej połowie XVIII wieku w powiecie nidzickim*;

doc. dr Janusz Jasiński, *Nidzickie wobec wojen i powstań polskich 1807—1864*;

ks. mgr Jerzy Otello, *Próba rekonstrukcji wydarzeń politycznych w Nidzickiem w latach 1918—1920*;

mgr Józef Jabłonowski (Zespół Szkół Zawodowych Nidzica), *Życie społeczne i gospodarcze w Nidzickiem w latach 1945—1948*;

W dyskusji wzięło udział 7 osób. Zaplanowany referat *Problem mazurski w Nidzickiem w latach 1945—1948* mgr Tadeusza Baryły (OBN Olsztyn) — nie został wygłoszony z powodu choroby autora.

ODCZYTY

Podobnie jak w latach ubiegłych odczyty organizowano wspólnie z Komisją Historyczną OBN, czasem z Muzeum Warmii i Mazur. Przeważnie odbywały się w Domu Polskim, sporadycznie w Zamku. Frekwencja wynosiła 30—80 osób. Dzięki współpracy z WSP, a szczególnie staraniom członka zarządu, dr. Józefa Bagińskiego odczyty (których zorganizowano 21) cieszyły się popularnością także wśród młodzieży — studentów historii.

1980

Dr Edward Martuszewski, *Samoobrona Gustawa Gizewiusza w 1843 r.*;
Dr Andrzej Zakrzewski (IH PAN Warszawa), *Czy historia jest dobra na wszystko?*;

Prof. dr Henryk Samsonowicz (Uniwersytet Warszawski), *Problem narodu w średniowieczu*;

Prof. dr Henryk Samsonowicz, *Z zagadnień kultury w średniowieczu* (odczyt dla młodzieży w Lidzbarku Warmińskim);

Dr Wojciech Kętrzyński (Warszawa), *W kręgu tradycji rodzinnych*;

Doc. dr Sławomir Kalembka (Uniwersytet im. M. Kopernika — dalej UMK — Toruń), *Koncepcje drogi do niepodległości w myśli politycznej Wielkiej Emigracji*;

Wieczór poświęcony redaktorowi Andrzejowi Wakarowi, członkowi PTH z okazji 60-tej rocznicy urodzin i 25-lecia pracy twórczej zorganizowany wspólnie z olsztyńskim oddziałem ZLP, Wydawnictwem „Pojezierze” i Muzeum Warmii i Mazur: doc. dr Janusz Jasiński, *Andrzej Wakar jako historyk*; mgr Leonard Turkowski (Związek Literatów Polskich Olsztyn), *Twórczość literacka Andrzeja Wakara*;

Prof. dr Henryk Zieliński (Uniwersytet Wrocławski), *Bilans II Rzeczypospolitej*.

1981

Prof. dr Jerzy Wójtowicz, *Tajne towarzystwa wolnomularskie i ich rola dziejowa*;

Dr Jerzy Sikorski, *Mikołaj Kopernik na Warmii* (dla uczestników II etapu Olimpiady Historycznej);

Ks. bp dr Jan Obląk (Kuria Biskupia Olsztyn), *Polskie życie katolickie na Warmii od schyłku XIX stulecia do 1939 r.*;

Prof. dr Wojciech Wrzesiński, *Regionalna świadomość historyczna społeczeństwa Warmii i Mazur* (dla nauczycieli historii szkół średnich woj. olsztyńskiego);

Prof. dr Andrzej Zahorski (Uniwersytet Warszawski), *Spór o powstanie listopadowe*;

Dr Ryszard Juszkiewicz (Mława), *Udział Mławy w powstaniach i wojnach XIX i XX wieku* (wykład dla uczestników wycieczki zorganizowanej przez Oddział PTH i OBN na pola bitwy pod Mławą w 1939 r.);

Ks. dr Alojzy Szorc (Warmińskie Seminarium Duchowne, Olsztyn), *Sejmik warmiński XV—XVIII wieku*;

Dr Tadeusz Filipkowski, *Dzieje Olsztyna* (dla uczestników wycieczki Koła Historyków KUL);

Prof. dr Maria Turlejska (Uniwersytet Wrocławski), *Pierwsze lata Polski Ludowej*;

Dr Adolf Juzwenko (Uniwersytet Wrocławski), *Wojna polsko-rosyjska 1919—1920*;

Dr Adolf Juzwenko, *Stosunki niemiecko-radzieckie w latach 1939—1941* (dla nauczycieli historii szkół średnich);

Dr Włodzimierz Suleja (Uniwersytet Wrocławski), *Czy Rewolucja Październikowa była siłą sprawczą odzyskania niepodległości Polski?*;

Dr Włodzimierz Suleja, *Rola polityczna Józefa Piłsudskiego w czasie I wojny światowej* (dla studentów historii WSP).

MŁODZIEŻOWE TOWARZYSTWO NAUKOWE

Dla powołanego w 1978 r. wspólnie z Kuratorium Oświaty i Wychowania Młodzieżowego Towarzystwa Naukowego zorganizowano w 1980 r. 6 odczytów:

dr Tadeusz Brzeczowski (WSP Olsztyn), *Monarchie stanowe w Europie w XV—XVI wieku*;

doc. dr Edward Potkowski (Uniwersytet Warszawski), *Miejsce Polski w Europie w XV wieku*;

doc. dr Jerzy Borejsza (IH PAN Warszawa), *Faszyzm włoski — Mussolini*;

prof. dr Henryk Samsonowicz, *Grunwald w świadomości Polaków*;

doc. dr Sławomir Kalembka (UMK), *Oceny powstania listopadowego*;

prof. dr Henryk Zieliński, *Polska, Niemcy i Związek Radziecki w latach 1919—1939*.

W odczytach uczestniczyło 50—70 osób z całego województwa, byli to przeważnie uczniowie starszych klas licealnych, często zawodnicy Olimpiady Historycznej.

ZNAMNIENICI MIESZKAŃCY LIDZBARKA WARMIŃSKIEGO

Na prośbę Komisji Przewodników PTTK w Olsztynie zarząd oddziału zorganizował dla przewodników PTTK cykl odczytów pt. „Znamienici mieszkańcy Lidzbarka Warmińskiego”. Oto tematyka tego kursu, który odbył się w październiku 1981 r. w Domu Polskim:

dr Jerzy Sikorski, *Łukasz Watzenrode*,

dr Jerzy Sikorski, *Mikołaj Kopernik*,

mgr Danuta Bogdan (Stacja Naukowa PTH, Olsztyn), *Jan Dantyszek*;

ks. dr Alojzy Szorc, *Stanisław Hozjusz*;

mgr Roman Marchwiński (Wydawnictwo „Pojezierze”, Olsztyn), *Marcin Kromer*;

ks. dr Alojzy Szorc, *Szymon Rudnicki*;

ks. dr Alojzy Szorc, *Stefan Wydzga*;

ks. bp dr Jan Obląk, *Adam Grabowski*;

mgr Władysław Ogrodziński, *Ignacy Krasicki*.

W kursie uczestniczyło blisko 100 osób.

KONKURS „MŁODY PRZYJACIEL OLSZTYNA”

Towarzystwo Miłośników Olsztyna po raz drugi zorganizowało wśród młodzieży szkół średnich konkurs dotyczący przeszłości miasta oraz jego zabytków (1980). Konkurs przebiegał w trzech etapach: 1 — eliminacje szkolne; 2 — półfinały; 3 — finał. Łącznie wzięło udział 817 uczniów z Olsztyna. Do finału dopuszczono 24 uczestników. Wykazali się oni dobrą znajomością dat i faktów historycznych dotyczących Olsztyna, słabszą — biografii osób związanych z naszym regionem. Tu przeważnie operowano ogólnikami lub frazami. Nie bardzo też radzono sobie z pytaniami dotyczącymi procesów historycznych. Półfinałiści i finaliści zostali obdarzeni nagrodami książkowymi i pieniężnymi, które ufundowały różne placówki, a wśród nich OBN Olsztyn, Stacja Naukowa PTH Olsztyn, Wydawnictwo „Pojezierze” w Olsztynie. Z ramienia Oddziału PTH udział w przygotowaniu i przeprowadzeniu konkursu wzięli mgr Tadeusz Baryła i dr Tadeusz Filipkowski. Pomagali oni w układaniu pytań, ponadto uczestniczyli w jury półfinałów (T. Baryła) i finałów (T. Filipkowski).

WSPÓŁPRACA Z WUML

Członkowie PTH wygłaszali odczyty dla słuchaczy WUML na temat historii Warmii i Mazur (1980). Niestety, kierownictwo tej placówki, wbrew pierwotnie zatwierdzonemu planowi, znacznie ograniczyło liczbę godzin przeznaczonych na cykl wykładów poświęconych historii naszego regionu.

POPULARYZACJA HISTORII REGIONALNEJ W PRASIE

Oddział zaproponował redakcji „Gazety Olsztyńskiej” popularyzację kilku ważnych rocznic historycznych, tak ogólnokrajowych, jak i regionalnych. Dzięki temu opublikowano artykuły uwzględniające 35-lecie śmierci ks. Wacława Osińskiego, 450 rocznicę urodzin Jana Kochanowskiego, 570 rocznicę bitwy grunwaldzkiej, 500 rocznicę śmierci Jana Długosza, 60 rocznicę plebicytów, 190 rocznicę Konstytucji 3 Maja, 150 rocznicę powstania listopadowego, 75 rocznicę założenia gazety „Mazur”, 85 rocznicę powstania Mazurskiej Partii Ludowej, 95 rocznicę założenia „Gazety Olsztyńskiej”, 50 rocznicę tragicznej śmierci Jerzego Lanca w Piasutnie, wreszcie 600 rocznicę nadania praw miejskich w Nidzicy. Członkowie PTH ogłosili drukiem ponad 60 artykułów popularnych, głównie w „Gazecie Olsztyńskiej”, „Warmii i Mazurach”, „Słowie na Warmii i Mazurach”, także w „Naszej Wsi” Magazyn historyczny „Mówią Wieki” z października 1980 r., tematycznie odnoszący się do naszego regionu. Przygotowany został przy współpracy OBN Olsztyn i Olsztyńskiego Oddziału PTH. Prezes oddziału opublikował w nr 2 „Komunikatów Mazursko-Warmińskich, 1980, sprawozdanie z działalności oddziału w okresie od marca 1978 do marca 1980 r.

OLIMPIADY HISTORYCZNE W OKRĘGU OLSZTYŃSKO-SUWAŁSKIM

W zawodach szkolnych 1979/1980 (Olimpiada VI) uczestniczyło 128 uczniów z 25 szkół (w tym dwie szkoły zawodowe). Do zawodów okręgowych zweryfikowano 26 uczniów z 14 szkół spośród 59 uczestników I stopnia, za-

kwalifikowanych przez komisje szkolne. Zwycięzcą zawodów II stopnia został Jerzy Jankowski z LO nr 4 w Olsztynie, uczeń mgr Ireny Mościckiej.

W skład Komitetu Okręgowego wchodził: przewodniczący — dr Tadeusz Filipkowski, sekretarz — dr Bohdan Łukaszewicz, członkowie: mgr Teresa Paszkiewicz (KOiW Suwałki), mgr Anna Przybylska, mgr Roman Marchwiński, mgr Jerzy Przeracki, doc. dr Stanisław Szostakowski. Eliminacje okręgowe odbyły się w Olsztynie. Nagrody książkowe dla uczestników zawodów II stopnia ufundowali: OBN Olsztyn, Stacja Naukowa PTH Olsztyn, Wydawnictwo „Pojezierze”, WAPO, KOiW w Suwałkach i Olsztynie, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie. Z okazji Olimpiady Historycznej Komitet Okręgowy wydał pamiątkowy znaczek przedstawiający bitwę pod Olszynką Grochowska pędzla Wojciecha Kossaka.

W VII Olimpiadzie Historycznej w roku szkolnym 1980/1981 wzięło udział 59 uczniów z 17 szkół. Do zawodów okręgowych komisje szkolne zakwalifikowały 34 uczniów, do zawodów II stopnia dopuszczono 26 zawodników. Eliminacje pisemne i ustne II stopnia odbyły się 2 lutego 1981 r. w Olsztynie w Domu Polskim. Do eliminacji centralnego stopnia zakwalifikowano dwóch uczniów, z których Komitet Główny po dalszej weryfikacji dopuścił do zawodów na najwyższym stopniu jedną uczennicę, Ewę Dobrzyńską. Członkami jury zawodów okręgowych byli: przewodniczący — dr Tadeusz Filipkowski, sekretarz — dr Bohdan Łukaszewicz, członkowie: mgr Zbigniew Fras, mgr Roman Marchwiński, mgr Teresa Paszkiewicz, mgr Jerzy Przeracki i mgr Anna Przybylska. Uczestnicy zawodów II stopnia zostali obdarowani książkami historycznymi, ufundowanymi przez OBN Olsztyn, Stację Naukową PTH Olsztyn, Wydawnictwo „Pojezierze”, WSP Olsztyn, KOiW Suwałki.

Do VIII Olimpiady Historycznej (1981/1982) przystąpiło 49 uczniów, spośród których szkoły zakwalifikowały do drugiego etapu 30. Po weryfikacji prac pisemnych do zawodów II stopnia dopuszczono 19 uczniów. Laureatami zostali: Jan Błoczkowski (LO Augustów); Artur Pajączek, Sławomir Sienicki (oba z LO w Nidzicy) i Włodzimierz Tasak (LO Kętrzyn). Niestety, żaden z nich nie zakwalifikował się do eliminacji III stopnia.

W skład jury zawodów okręgowych wchodził: przewodniczący — doc. dr Janusz Jasiński, sekretarz — dr Bohdan Łukaszewicz, członkowie: dr Stanisław Achremczyk, mgr Tadeusz Baryła, mgr Roman Marchwiński, mgr Teresa Paszkiewicz, mgr Jerzy Przeracki, mgr Anna Przybylska.

Nagrody książkowe dla zawodników II stopnia ufundowały następujące instytucje: Stacja Naukowa PTH Olsztyn; OBN Olsztyn WAPO; Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie; KOiW w Suwałkach ponadto indywidualnie dr Bohdan Łukaszewicz i mgr Jerzy Przeracki.

WYCIECZKA HISTORYCZNA

27 czerwca 1981 r. staraniem Zarządu Oddziału PTH i Komisji Historycznej OBN zorganizowano wycieczkę do Mławy i Ostrołęki. Obszerny wykład na temat dziejów dziewiętnasto- i dwudziestowiecznej Mławy wygłosił dr Ryszard Juszkiewicz.

Na Kalkówce, gdzie znajduje się pomnik pomordowanych (18 I 1943 r.) 364 mieszkańców Mławy złożono kwiaty. Złożono je również pod tablicą upamiętniającą śmierć żołnierzy Armii Krajowej (17 XII 1942 r.). W muzeum zwiedzono jedyną w Polsce kolekcję tablic, poświęconą jednostkom wojskowym, które brały udział w walkach na północnym Mazowszu 1939, ponadto

ekspozycję archeologiczną, historyczną oraz wystawę malarstwa. Następnie uczestnicy wycieczki obejrzeni bunkry pod Miawą, z których wojsko polskie powstrzymywało natarcie Wehrmachtu w pierwszych dniach września.

W Ostrołęce obejrzano kościół pobernardyński, miejsce straceń z lat okupacji, pomniki generała Józefa Bema i Czwartaków, a pod Ostrołęką pomnik upamiętniający słynne natarcie artylerii Bema w czasie bitwy 26 maja 1831 r. wystawiony w sto lat później. Także tutaj złożono kwiaty.

Następnie w Kadzidle zwiedzono miejscowy kościół, obejrzano pomnik upamiętniający tych, którzy oddali życie za ojczyznę i wiarę, a także izbę regionalną; w Myszyniu zwiedzono kościół. Informacji o Kurpiowszczyźnie udzielał przewodnik PTTK w Ostrołęce, nauczyciel historii. W wycieczce wzięło udział 26 osób. Z ramienia Zarządu wycieczkę przygotowała mgr Stanisława Badowska, kierownikiem był Janusz Jasiński.

SPRAWA PIEŚNI HISTORYCZNYCH

Od kilku już lat w oddziale zastanawiano się, w jaki sposób zaradzić postępującemu procesowi zaniku znajomości pieśni historycznej. Od czasu do czasu niektóre dawne pieśni przypominano z okazji odczytów historycznych. Np. po referacie prof. A. Zahorskiego o powstaniu listopadowym, męski chór „Surma” pod batutą Lucjana Marzanowskiego wykonał kilka pieśni dziełnastowiecznych, związanych tematycznie z walkami o niepodległość Polski. Z okazji wycieczki członkowie PTH oraz pracownicy OBN wybrali i przepisali na maszynie ponad 30 pieśni historycznych, dzięki czemu przypomniano sobie lub wręcz nauczono się wielu starych pieśni narodowych, głównie z XIX wieku i początku XX wieku, dziś rzadko śpiewanych. Wspólnie z OBN i Stowarzyszeniem Społeczno-Kulturalnym „Pojezierze” zaplanowano wydanie 105 pieśni historycznych, poczynając od *Bogurodzicy* a kończąc na utworach z drugiej wojny światowej.

RÓŻNE

Zarząd oddziału współpracował z Komitetem Porozumiewawczym Związków Twórczych i Środowisk Naukowych w Olsztynie. Między innymi prezes oddziału opracował dla komitetu *Uwagi o środowisku historycznym Olsztyna*, a także współuczestniczył w redagowaniu memoriału w sprawach autochtonicznych.

Z okazji 95-lecia urodzin Emilii Zawisłewskiej, działaczki plebiscytowej, mieszkającej w Toruniu przesłano jej okolicznościowe życzenia. Z powodu śmierci Prymasa Polski, kardynała Stefana Wyszyńskiego złożono na ręce miejscowego ordynariusza kondolencje, a także przesłano gratulacje nowemu Prymasowi Polski, arcybiskupowi dr. Józefowi Glempowi, który następnie osobnym pismem wyraził za to podziękowanie.

W pogrzebie prof. Władysława Czaplińskiego, jako przedstawiciele naszego oddziału wzięli udział dr Stanisław Achremczyk i mgr Krystyna Cybulska.

KOŁO W BARTOSZYCACH

Sprawy organizacyjne

W marcu 1980 r. koło liczyło 18 członków. W okresie sprawozdawczym przybył jeden członek i jeden przeprowadził się do Olsztyna. Na zebraniu koła w marcu 1980 roku wybrano zarząd: prezes — mgr Henryk Szyszlak, wiceprezes — mgr Zofia Stasiulewicz, sekretarz — mgr Gizella Łukaszewska.

Odczyty

Dr Jerzy Sikorski, *Związki Warmii z Polską*;

Mgr Henryk Szyszlak, *Sprawozdanie z sesji naukowej w Ostródzie poświęconej Grunwaldowi*.

Wycieczka historyczna

W czerwcu 1981 r. zorganizowano wycieczkę do Grunwaldu oraz na pola bitwy pod Mławą 1939 r. W Grunwaldzie wyjaśnień udzielał mgr Romuald Odoj (Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie), w Mławie dr Ryszard Juszkiewicz.

Różne

Członkowie koła brali udział w odczytach organizowanych przez Zarząd Oddziału w Olsztynie. Koło nawiązało współpracę z PTTK w Bartoszycach oraz z Kołem ZBOWiD i Kołem Oficerów Rezerwy w Bartoszycach. Współpraca przejawiała się w organizowaniu spotkań z młodzieżą z okazji rocznic historycznych i w popularyzowaniu idei ochrony zabytków.

KOŁO W NIDZICY

Sprawy organizacyjne

Koło w Nidzicy powołano do życia w grudniu 1980 r. Liczyło wówczas 13 członków. W ciągu okresu sprawozdawczego przybyło pięciu członków. Na pierwszym zebraniu wybrano zarząd: prezes — ks. mgr Jerzy Otello, wiceprezes — mgr Józef Jabłonowski, sekretarz — mgr Teresa Orłowska, skarbnik — mgr Waldemar Kisieliński, członek — mgr Ireneusz Tyburski. Zarząd zebrał się 9 razy.

Sesja naukowa

W listopadzie 1982 r. wspólnie z zarządem oddziału i ChSS zorganizowano sesję naukową poświęconą 600 rocznicy nadania praw miejskich Nidzicy. Stronę organizacyjną sesji wzięło na siebie koło, finansową — ChSS, program i dobór referentów — zarząd oddziału. W sesji 2 referaty wygłosili członkowie koła w Nidzicy. Uczestniczyło około 120 osób, w tym młodzież szkolna i nauczyciele (por. program sesji w części II sprawozdania). Społeczeństwo i władze Nidzicy z dużą satysfakcją przyjęło uroczystość poświęconą historii swego grodu.

Odczyty

Doc. dr hab. Gryniakow (ChAT), *Konformizm w ocenie faktów historycznych*;

Doc. dr Janusz Jasiński, *Kształtowanie się polskiej świadomości narodowej u Mazurów na przykładzie Michała Kajki*;

Ks. mgr Jerzy Otello, *Problemy ludności mazurskiej dawniej i dzisiaj* (dla studentów KUI).

Różne

Członkowie koła współdziałali w organizowanej przez LO w Nidzicy młodzieżowej sesji popularnej, poświęconej 60-leciu plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu. Służono pomocą w przygotowaniu referatów oraz użyczo-

eksponatów na wystawę związaną z sesją (z prywatnych zbiorów prezesa koła). Uczestniczo w prelekcjach organizowanych przez PTH w Olsztynie. Dwukrotnie wygłoszono gawędy historyczne na ogniskach harcerskich.

* * *

Walne Zebranie Oddziału odbyło się 14 października 1982 r. Wybrano na nim nowe władze oddziału. Zarząd: prezes — doc. dr hab. Janusz Jasiński; wiceprezes — dr Tadeusz Filipkowski; wiceprezes — dr Bohdan Łukaszewicz; sekretarz — dr Stanisław Achremczyk; zastępca sekretarza — mgr Danuta Jamiolkowska (OBN); skarbnik — mgr Jerzy Minakowski; zastępca skarbnika — dr Józef Bagiński; członkowie — dr Jan Chłosta (Oddział Stowarzyszenia „Pax” Olsztyn), mgr Wojciech Ciesielski (WSP Olsztyn), mgr Zofia Januskiewicz (Muzeum Warmii i Mazur Olsztyn), mgr Józef Judziński, ks. mgr Jerzy Otello, dr Jerzy Sikorski. Komisja Rewizyjna: przewodniczący — doc. dr Zygmunt Lietz; sekretarz — mgr Jerzy Przeracki; członkowie — dr Halina Keferstein, mgr Franciszek Sokołowski, dr Andrzej Staniszewski.